bric wettig en bindend was, het gebruik dat de Ritualisten er van maakten ook gewettigd was.

Het was met het oog op de klachten die er rezen, dus noodig om eene macht te hebben die zou uitmaken of de predikanten naar eigen willekeur handelden, of dat zij zich binnen de perken der wet hielden.

In het jaar 1857 trad de juridische commissie van de Prevy Concil als rechtbank over de kerkelijke quaestien op. De aanleiding was de volgende:

In de St. Paul's, Londen's prachtige hoofdkerk, hadden de predikant Bennet en zijn opvolger Liddell aanstoot gegeven door het invoeren van allerlei Roomsche ceremoniën. Toen de leden der gemeente in 1854 den heer Westerton tot kerkvoogd benoemden, voldeed hij aan veler wensch toen hij een proces begon over de versiering der kerk. De heer Real, kerkvoogd van eene andere Londensche kerk, maakte gemeene zaak met den heer Westerton; zij eischten dat uit hunne kerkgebouwen zouden worden weggenomen het steenen altaar met kleurig kleed, het met edelgesteenten versierde kruis dat daarop, de credenz- of presenteertafel die er bij, en het koperen hek dat er voor stond, alsmede de vergulde candelabres. Dit proces duurde twee jaar, ten slotte sprak de juridische commissie uit, dat er geen steenen altaar en altaarkleeden met borduursel of kant versierd mochten zijn; de bisschop van de diocese zou over de kleur der altaarkleeden beslissen. Een kruis boven het altaar als bouwkundig versiersel was wel geoorloofd, doch niet een kruis met den Christus daaraan hangende.

Als men weet dat thans in de St. Paul's een prachtig marmeren Mariabeeld gevonden wordt, dan kan men daaruit zien, hoe men trots vonnissen van de rechterlijke macht op den verderfelijken weg is voortgeschreden. Het komt ons voor, dat men in Engeland uitsluitend een uitwendigen weg tot wegneming van de ergernissen heeft bewandeld. Immers verzuimde men eene geestelijke beweging te beginnen tegen de Roomsche leeringen die hand over hand toenamen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE AANBIEDING.

II.

Zoodra de lange, prachtige stoet binnen de poort van Annaberg was, scheen aan het gejuich geen einde te zullen komen. Het volk in het Ertsgebergte toch was te allen tijde als goed Roomsch bekend geweest, en slechts enkelen hadden door de leeringen van Johannes Huss en van diens volgers in het naburig Bohemen een inzicht gekregen in het bederf der kerk en in de waarheid, gelijk het Woord Gods die leert. De meesten verwachtten nog het heil uit Rome in plaats van uit den hemel, en van den paus in stede van Christus.

Langzaam en plechtig bewoog zich de optocht naar de groote, fraaie hoofdkerk of dom der stad, die in een oogenblik door duizenden gevuld was, welke nieuwsgierig wachtten wat volgen zou. Midden in de kerk, in 't gezicht van den preekstoel werd een groot kruis opgericht en met de pauselijke banier versierd. Voor het kruis plaatsten ettelijke mannen een groote kist, en nu beklom de man op wien allermeest de blikken gevestigd waren, Johan Tetzel, den kansel, en de prediking begon.

Met forsche, zware stem wendde zich de prediker tot het volk, om den volke duidelijk te maken welke voordeelen en zegeningen de aflaat aanbracht. Allen luisterden met gespannen aandacht. Immers 't betrof, zoo geloofden zij, het eeuwig heil hunner onsterflijke zielen.

„Hier is het goed te zijn", zoo klonk zijn stem door het kerkgebouw, „hier is de genade en de vergeving der zonden tot kleinen prijs te verkrijgen. Al had ook iemand de grootste euveldaad begaan, en hij legt slechts geld in de aflaatkist van den paus, zoo heeft de heilige vader macht en gezag om wat geschied is te vergeven. Want hem zijn de sleutelen toevertrouwd om te binden en te ontbinden in hemel en op aarde; en zoo wanneer hij 't vergeven heeft, moet ook God het vergeven.

„Ja", zoo vervolgde Tetzel, „wanneer gij uw geld stort, gij lieve menschen uit het Saksenland, gij goede bergheeren uit het Ertsgebergte, en genade en aflaat verkrijgt met uw geld, zoo zullen alle bergen om Annaberg in een oogwenk tot louter gedegen zilver worden. Zoodra het geld in den kist klinkt, de ziel ten hemel springt: Komt, komt, want alle dingen zijn gereed."

Zoo ging de prediker voort. Hij schilderde in woorden die 't hart zijner hoorders troffen de groote genade, die God hun bewees, nu zij van den paus voor een klein geld schuldvergeving konden ontvangen, en van hun zonden worden ontheven.

„Waartoe," zoo sprak hij, „zult gij den last uwer zonden langer voortslepen? Hier is de boete en de verlossing vereenigd. Wat gij niet kunt doen is voor u gedaan. Vrij moogt gij uitgaan, zoo gij het geringe aardsche goed of zeer weinig er van ruilen wilt voor het groote en hemelsche. Koopt thans nu het tijd is! En niet alleen voor u zelf. Gij hebt het in uw macht ook de dooden te helpen, die de smarten des vagevuurs lijden, en door den aflaat daaruit bevrijd kunnen worden. Koopt, zoo niet voor u zelf, dan voor hen, uw vader, uw moeder. Niemand is buitengesloten. Over levenden en dooden heeft zich de heilige vader ontfermd. Dit kruis is u als het kruis van Christus."

Verbaasd, als geloofden ze hun ooren niet, staarden de Annabergers en wie er verder in de kerk waren, den spreker aan. Enkelen kwamen vooruit, offerden hun geld, en ontvingen het papier, dat, zooals de arme, bedrogen lieden meenden, hun vergiffenis van zonden verzekerde. De meesten echter schenen, hoeveel ze ook van aflaten gehoord hadden, toch te zeer verrast of te slecht bij kas om dadelijk toe te tasten. Tetzel die als een wijs man zijn handwerk verstond, drong zijn waar niet op; hij deelde even mee dat hij eenigen tijd in de stad dacht te blijven, en men in dier tijd bij hem voor aflaten terecht kon.

Daarna ging elk zijns weegs.

„'t Is toch een groote genade Gods, dat we den vermaarden heer Tetzel ook hier hebben", sprak een oud man, die met zijn beide volwassen zoons huiswaarts keerde, „dat ik het nog beleven mag!"

„Ja vader", was 't antwoord, „maar we moeten er toch maar niet te veel aan uitgeven. Vroeger heeft men het ook wel zonder aflaten gedaan."

„Och wat haalt het wereldsche goed bij het eeuwige", sprak de oude man; „we kunnen 't wel missen."

„Zoo denkt de heilige vader te Rome er niet over, vader," sprak nu de tweede zoon, die misschien aan de wachtende erfenis dacht; „ze hebben in Rome geld noodig voor de mooie St. Pieterskerk, waar nu al vijftig jaar en meer aan gewerkt wordt.

„Dat is toch ook een christelijk werk," zei de vader.

„Zeker", hernam de eerste zoon, „maar dat behoeven wij niet op te brengen. Ik zeg als mijn broer: vroeger waren er geen aflaten. Niet dat ik er geheel geen gebruik van wil maken, maar met wijsheid."

„Dat is verstandig gesproken," sprak een stem achter hen. 't Was die van Dr. Lysius, een geneesheer uit Annaberg. 't Is echter de vraag of alles te Rome komt wat voor die aflaten wordt geofferd. Er blijft zeker wel wat in Duitschland hangen. Gij weet misschien niet, dat de paus den verkoop van aflaten verpacht heeft aan den keurvorst Albrecht van Mainz, en Tetzel is slechts zijn handlanger. Maar ze wisten wel wat ze deden, toen ze dien Dominicaner voor dat werk kozen."

't Zal wel niet noodig zijn met veel woorden duidelijk te maken waar onze lieden op doelden. Te Rome, waar men ook nog voor andere dingen dan voor kerken geld gebruiken kon, had men het een geschikten weg gevonden den verkoop der aflaten in vreemde landen als 't ware te verhuren of te verpachten. Zoo ging het ook in Duitschland, en natuurlijk moest dan de pachter zorgen zijn waar aan den man te brengen. Zoo werd reeds deze handel zelf een aanleiding tot veel ongerechtigheid. Nog erger was echter de misleiding met den aflaat zelf. Immers, we weten uit het Woord Gods, ten eerste dat zoo iemand als een paus of opperste in de Gemeente des Heeren volkomen in strijd is met Gods gebod, en ten tweede, dat de Heere God Zijn genadegaven nooit verkoopt, maar als een Koning vol majesteit eenvoudig genade *schenkt*, en dat wel *om niet*, gelijk trouwens reeds het woord genade aanduidt. Daarom hebben dan ook de Hervormers op dit „om niet" zoo grooten nadruk gelegd. De Roomsche kerk deed juist anders, en de aflaathandel bewees dit zoo duidelijk, dat, gelijk gij weet Luther, schoon toen zelf nog priester, voelde: dat kan en mag zoo niet.

Laat ons er bij opmerken, dat deze dwaling van het pausdom om door eigen deugd en braafheid en offers de zaligheid te willen verwerven ook velen niet-Roomschen eigen is, ja van nature allen menschen. We willen liefst den Heere iets laten doen en voor de rest zelf zorgen. Maar dat gaat niet. Zoo laat geen Koning met zich handelen. „Ik doe het niet om Uwentwil, maar om Mijns grooten naams wil", zegt de Heere. Maar daar komt ons hart tegen op. Laat ons des te meer Gode den dank brengen, dat Hij door zijn Woord ons heeft verlicht, opdat wij 't niet meer zoeken in *onze* werken, maar in het volbrachte werk van Christus.

AAN VRAGERS.

A. S. te M. vraagt naar het onderscheid tusschen *naam* en *zinspreuk* eener Vereeniging, en wat voorgaat.

De *naam* van een zaak of van een vereeniging duidt aan wat zij is of beoogt of bestrijdt, kortom welk haar doel is, waartoe zij dient. Ook kan de naam aan een of andere gebeurtenis of persoon ontleend zijn, daaraan doen denken. Maar in elk geval doet de naam de vereeniging kennen en onderscheiden.

Nu is 't echter met die namen gegaan als met de namen van personen: doordat er meer dan dan één zoo heet, en de naam om zeer verschillende oorzaken zoo luidt als hij luidt, heeft men er vaak weinig aan. „Vooruitgang" is b.v. een naam, geschikt voor een vereeniging van schaatsenrijders maar ook van kaartoorschrijvers. Er komt dus vaak bij den naam nog iets ter verduidelijking. Wil men nu het wezen en bedoelen eener zaak omschrijven, krachtiger uitdrukken, dan kiest men bij den naam nog een *zinspreuk*. De naam gaat natuurlijk voor, daarmeê wordt de vereeniging *genoemd*. De zinspreuk is de verdere aanduiding. Soms echter zijn naam en zinspreuk één, of is de eerste de soortnaam, de tweede de bijzondere.

A. J. B. te H. Het beste is, dat ge eens overleest wat in *de Heraut* van 8 Januari staat, en ook hetgeen waarnaar daar wordt verwezen. Doch gij en uw vriendinnetjes kunt er u meê troosten, dat er over die onnoozele zaak al veel is getwist, en ook menschen als de dichter Goethe en koning Lodewijk XIV er meê in de war waren. Zelfs zijn er verschillende boekjes en verhandelingen geschreven over de vraag, wanneer een eeuw eigenlijk begint. Onlangs heeft de Fransche geleerde Bertrand nog weer een stuk er over geschreven, waarvan de slotsom was, dat de zoste eeuw begint met 1901 — wat iedereen vooraf had kunnen zeggen. Men zou haast meenen, dat sommige menschen met hun ledigen tijd geen raad weten. Maar hoe dit zij, kleine kinren en groote geleerden kunnen het nu natellen, dat er honderd jaren moeten verloopen zijn, eer de eeuw om is.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Zaamslag **A.** J. Tholen te Medemblik. — Doornspijk, G. H. van Kasteel, te Oppenhuizen c. a. — Vrouwenpolder, C. Oranje Jz., te Berkel en Roderijs. — Zalt-Bommel, R. P. Haan, te Tiel. — Geldermalsen, A. H. van der Kooij, te Bergen op Zoom.

AANGENOMEN: Wijhe, J. J. Steinhart, te Nunspeet. — Westeremden, J. Sybesma, cand. te Surhuisterveen.

BEDANKT: Aalten **A.** A. P. Lanting, te Gameren. — Lutjegast, G. Meijer, te Borger.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Moercapelle en Stavenisse, H. J. van Rooijen, cand. te Utrecht. — Barneveld, J. W. Kalkman, te Woerden. — Zevenhuizen, J. H. Westrik, te Ten Boer c. a. — Oosterland c. a., L. H. Riendertsma, te Warder. — Heinkenszand, W. G. van Doorne W.K.Jz., te Over en Neder-Asselt. — Cortgene, J. R. van Kooij, te Ijzendoorn (bij Tiel). — Hoofdplaat (Zeel) en Enter, E. B. Couvée, cand. te Leiden. — Vleuten, H. Bakker, cand. — Goingarijp c. a., J. Gouverneur, cand. te Rotterdam. — Slochteren, J. Langman, te Bovensmilde. — Wageningen, C. A. Lingbeek, te Cubaard. — Etten, H. E. Vinke Hz., te Prinsenhage.

AANGENOMEN: Ommelanderwijk, J. Thijssen, cand. — Huizen, J. M. Schippers, te Blauwkapel. — Made en Oud-Drimmelen, H. J. Pijzel, te Erichem. — Nieuwland, G. J. R. Langen, cand. te Ermeloo. — Goedereede, J. M. Lammers, cand. te Leiden. — Sas van Gent c. a., H. Akersloot van Houten Roos, cand. te Breukelen. — Hien en Dodewaard, J. J. Kuijper, te Otterloo. — Fijnaart, S. Monsma, te Well. — Soesterberg, C. A. v. d. Akker, cand. — Abbekerk, W. Roobol, te Oostvoorne.

BEDANKT: Mijnsheerenland, K. Verhagen, te Zuilen. — Borselen, J. Gouverneur, cand. te Rotterdam. — Streefkerk, J. Vonk, te Oldebroek. — Zoutkamp en Vierhuizen, B. Scholtens, cand. — Klundert, J. Dippel, te Den Bildt. — Urk, K. Janzen, te Veessen. — Dirksland, J. M. F. Schippers, te Blauwkapel. — Leksmond, T. Lekkerkerker, te Hagenstein. — IJselstein, J. G. Dekking, te Krimpen a/d Lek. — Hoofdplaat en Burgh, E. B. Couvée, cand. te Leiden. — Groot-Ammers, W. Zijlstra, te Waddingsveen. — Oudenhoorn, H. J. van Rooijen, cand. te Utrecht.

Advertentiën.

De Geref. kerk alhier betreurt het verlies van een harer Opzieners, broeder

J. J. KERSBERGEN,

die haar op 10 Januari j.l. door den dood werd ontnomen.

Hoewel zijn heengaan voor hem een eeuwige winst is, verliest de Gemeente in meer dan één opzicht veel in dezen broeder.

Dat zijne nagedachtenis ten zegen strekke voor de Gemeente,

Namens den kerkeraad,
Ds. J. VAN MANTGEM, *Praeses.*
J. KOOPSEN Gz., *Scriba.*

Harderwijk, 14 Jan. 1899.

Aan allen, die bij de herdenking van ons **vijf en twintig-jarig Huwelijk** hunne zeer gewaardeerde deelneming ons betoond hebben, betuigen wij bij dezen onzen hartelijken dank.

F. L. RUTGERS.
C. C. H. RUTGERS—GUYE.

Amsterdam, 18 Januari 1899.

EXCELSIOR.

Geïllustreerd Tijdschrift voor Neerlands Volk,

ONDER REDACTIE VAN

A. J. HOOGENBIRK
en
J. A. WORMSER.

Prijs per jaargang (12 Nrs. à 16 pagina's en 12 Nrs. à 8 pagina's) f 3.50.

INHOUD van het Nr. van 7 Januari 1899: Veertien jaar. — „Tot teekenen en gezette tijden." — De man der drie ringen, I. — De Pachthoeve (vervolg). — Gifmengerijen. — De stichter van Nieuw Amsterdam (New York). — Een doodbericht uit een Afrikaansche courant. — Als lokaas in een tijgerval. — De vrede gesloten. — Uit het leven. (Stijlbloemen; Chineezen en uitvindingen.) — Onze leestafel.

BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

Bijzondere Aandacht
worde gevestigd op
GOLDSCHMEDING's
Piano's en Orgels,
welke uitmunten in
TOON EN DUURZAAMHEID.

Een geheel eenige sorteering in onze Magazijnen
Warmoesstraat 141
en
Keizersgracht 305,
AMSTERDAM.
Billijke Prijsnoteering.
Catalogus gratis.

P. VAN EIJK,

Firma JOHANNES KRAMER & Co
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS** Wisselen Gouden, Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIEN** en **BELEENINGEN.** Nemen gelden à **DEPOSITO** 1/2 pCt. onder prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

NIEUWE UITGAVE.

Zaait aan alle wateren.

Een verhaal uit den tijd van MONICA,

DOOR

E. LESLIE.

Uit het Engelsch.

Geïllustreerd door WILLEM STEELINK.

Prijs f 1.25. In stempelband f 1.90.

Dit boek werd als eerste uitgave voor 1899 *gratis* gezonden aan de leden der *Vereeniging ter bevordering van Christelijke Lectuur.*

BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

L. G. WEISZ & Co.,

Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat.
No. 157.
AMSTERDAM.

A. DE ROODE & Co.,

(SCHIEDAM. Opgericht 1878.)

FABRIKANTEN VAN

Oleïne en Loog.

Zeeppoeder en Vetloogmeel.

Prima qualiteiten, concurreerende prijzen.

Abonneer u op „TIMOTHEÜS",

Geïllustreerd Weekblad.

Vereerd met de inteekening van H. M. de Koningin.

„Timotheüs" verwierf zich, hoe jong ook, reeds vele vrienden, alom in den lande en ver over de grenzen.

„Timotheüs" blijkt in een behoefte te voorzien — dat is geen grootspraak, maar nuchtere waarheid.

„Timotheüs" geeft nuttige en aangenaame leesstof voor hoofd en hart. Het wordt bevattelijk geschreven.

„Timotheüs" geeft schoone *Illustraties*, die èn als toelichting bij de lectuur, èn uit een oogpunt van kunst groote waarde hebben.

„Timotheüs" onderscheidt zich bovenal van andere tijdschriften op dit gebied daardoor, dat het in *beslist* Christelijken geest geschreven is.

Vraagt het nummer van deze week als **proefexemplaar** aan bij het Bureau van *„Timotheüs."*

DUNNE BIERKADE 32, DEN HAAG.

VERSCHENEN:

EEN NIEUW PORTRET

(Kabinetformaat),

van

Dr. A. KUYPER.

Prijs *f* 1.25.

BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering.

Gevestigd te AMSTERDAM, Keizersgracht 729.

Maatschappelijk Kapitaal: Een Millioen Gulden.

Commissarissen:

Mr. TH. HEEMSKERK, L. J. S. VAN KEMPEN, H. W. VAN MARLE, Jhr. Mr A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, J. E. N. Baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE

Directeuren: H. J. VAN VULPEN en H. SERET.

De Maatschappij sluit alle soorten verzekeringen KAPITAAL en LIJFRENTE tot elk bedrag.

NIEUWE UITGAVE.

Van Amsterdam naar Pretoria.

ACHT MAANDEN IN ZUID-AFRIKA,

DOOR

J. A. WORMSER.

Met 80 platen en portretten.

Ingenaaid f 1.90. — In fraaien stempelband f 2.50.

BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

WERKEN van Dr. A. KUYPER.

Dagen van Goede Boodschap.

I. In den Kerstnacht.
II. De Paaschmorgen (met Goeden Vrijdag).
III. Op den Pinksterdag (met Hemelvaartsdag).
IV. Oud- en Nieuwjaar.

Prijs per deel. . . . . f 1.20 ingenaaid; f 1.75 gebonden.
Per stel van 4 deelen. . » 3.60 » » 5.60 »

Gomer voor den Sabbath. Meditatiën over en voor den Sabbath. Prijs *f 1.90* ingenaaid; *f 2.40* gebonden.

Tractaat van den Sabbath. Historische dogmatische studie 1890. Prijs *f 1.60* ingenaaid; *f 2.10* gebonden.

Het werk van den Heiligen Geest. Drie deelen, ingenaaid *f 7.50;* gebonden in één band *f 8.90.*

Honig uit den Rotssteen. Deel I. *f 1.50* ing.; *f 1.90* geb. Deel II. *f 1.75* ing.; *f 2.25* geb.

Uit het Woord. Deelen I—V. Prijs per deel *f 1.75* ingenaaid; *f 2.25* gebonden. Deel VI is ter perse.

Voor een Distel een Mirt. Geestelijke overdenkingen bij den Heiligen Doop, het doen van belijdenis en het toegaan tot het Heilig Avondmaal. *Volksuitgave.* Prijs ingenaaid *f 0.60;* gebonden *f 0.90.*

Verjaardagalbum, met motto's uit de werken van Dr. A. KUYPER In prachtband *f 1.90.*

De vleeschwording des Woords. Ingenaaid *f 1.90;* gebonden *f 2.40.*

De twaalf Patriarchen. Bijbelsche karakterstudien. Ingenaaid *f 0.75;* gebonden *f 1.—.*

E Voto Dordraceno. Toelichting op den Heidelbergschen Catechismus, 4 deelen met register. Prijs *f 25.—* ingenaaid; *f 29.—* gebonden.

Encyclopædie der Heilige Godgeleerdheid. Deel I. Inleidend deel. — Deel II. Algemeen deel. — Deel III. Bijzonder deel. Prijs compleet: ingenaaid *f 16.75;* gebonden *f 21.25.*

BOEKHANDEL
Amsterdam. VOORHEEN
Pretoria. HÖVEKER & WORMSER.

ZENDING.

De persarbeid voor de **Zending**, door Ds. H. DIJKSTRA vroeger aangevangen in de **Macedoniër** en voortgezet in de **Vrije Kerk**, verschijnt van af 1 Januari 1899 in **Hollands Kerkblad.** Abonnement 65 Cts. per kwartaal. Adres: **Bureel HOLLANDS KERKBLAD,** te **'s-Gravenhage.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer L. Hamersma, van de halve Stuivers-vereen. te Oosterbierum *f* 6.17; door den heer L. Y. van Vels te Kuinre *f* 5.25; door den heer J. v. d. Velde te Joure *f* 16.50; door den heer A. Sijsma te Tiel *f* 11.50; door Ds. D. Prins te Oudega (Smal.) *f* 10; door de heer J. S. Schat te St. Annaparochie *f* 23.50; door Ds. B. B. v. d. Hoorn te Domburg *f* 5.50; door den heer J. H. Pen te Wetering (de Blokzijl) *f* 12; door den heer J. Dirkmaat te Broek op Langendijk *f* 155.55; door den heer A. C. Breedveld te N.-Amstel *f* 36.50; door de heer P. Melis Azn. te Scrooskerke *f* 42.50; door den heer J. W. Koning te Leiderdorp *f* 15; door Ds. J. W. van der Kouwe te Ferwerd *f* 64.50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit)

Van de Geref. kerk te 's Gravenhage A *f* [illegible] van idem te Ooltgensplaat *f* 6.56.

Aan Schenkingen:

Door den heer L. Y. van Vels te Kuinre van B. H. *f* 1; van J. B. *f* 1; samen *f* 2.

Voor de Bibliotheek:

Van den Schrijver: Het Christelijk geloof en de Medische Wetenschap, door E. A. Keuchenius.

Van den Schrijver: Voortvaren, door Ds. D. P. D. Fabius.

Van den Schrijver: Verkortings-systeem der Stenographie, door R. Balt.

Van den Schrijver: Arbeidsbeurzen, door Mr. B. Gewin.

Van het Departement van Koloniën: Statistiek van den Handel, enz. in Nederl.-Indië over 1897.

Van het Departement van Koloniën: Spoor- en tramwegkaart van Java en Madoera.

Van den Schrijver: De Duitsche wet op de Ziekteverzekering en de voorgenomen arbeidsverzekering hier te lande, door J. H. de Waal Malefijt.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*

Boek- en Courantdrukkerij:
DE ROEVER KRÖMER & BAKELS,
Amsterdam.